

thema

Kracht in Nederland

Tijdschrift over de veranderende relatie tussen samenleving en overheid

5

Peter Blokdijk, WerkMeester
bij ESFA Rotterdam:

**‘Jongeren de
kans geven mee
te doen, daar
draait ons
initiatief om’**

- ‘Er ontstaat een
nieuwe topsector’
- Kracht in NL maakt
de doe-democratie
zichtbaar

Op krachtinnl.nl
kunt u zich aanmelden
als lid, vindt u het
smoelenboek van leden,
voorbeelden van initiatieven
en nog veel meer

KRACHT IN NL

Op een dag...

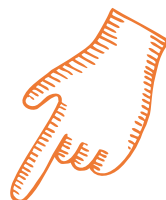
... in september 2011 bespraken vijftien mensen met diverse achtergronden op een zolderkamer de kansen van een nieuwe beweging – Kracht in Nederland (Kracht in NL) – en droomden met elkaar. Wat zou het mooi zijn als we alle maatschappelijke, lokale initiatieven in Nederland zichtbaar zouden kunnen maken. Een podium bieden en mensen uit overheden, bedrijven en community's met elkaar in contact brengen om elkaar te inspireren, versterken en helpen innoveren. Werelden verbinden in plaats van langs elkaar heen werken.

We zagen buurtzorg, wijkondernemingen, lokale energiebedrijven, privaat beheer van de buitenruimte, zorgallianties, maatschappelijke horeca en tegelijkertijd een overheid die zocht naar manieren om hier op aan te sluiten. We zagen een nieuwe samenleving ontstaan, met een andere overheid en een nieuwe economie. Langzaam maar zeker werd de droom concreter en verbonden meer mensen zich aan Kracht in NL. We slaagden erin het kleine groot te maken. Dé nieuwe topsector, als motor voor een veerkrachtig en welvarend Nederland.

Een jaar later, in oktober 2012, kwamen 550 mensen uit verschillende sectoren bijeen in de Caballero Fabriek in Den Haag: 60 initiatieven op de paradedvloer, 10 powertalks en 24 werkplaatsen. In 2013 kwam er een coöperatie, werd er geleerd met en van elkaar in de Kracht in NL Academie en vond een pilot plaats van de maatschappelijke AEX en de Social Power App. In juli 2013 werd de tentoonstelling 'De Optimisten van Zuid-Holland' geopend, met een debatcafé en Kracht-deals. Inmiddels wordt ook in andere provincies een dergelijke provincietoer voorbereid. En op LinkedIn zijn ruim 1800 innovators met elkaar verbonden en in discussie. Ze dromen en doen.

Voor u ligt nummer 5 van het 'Tijdschrift over de veranderende relatie tussen samenleving en overheid', met als thema Kracht in Nederland. Het magazine belicht hoe de transitie vanuit initiatiefnemers, maatschappelijke organisaties, overheid, bedrijfsleven, kennisinstellingen en de geld- en geefsector vorm krijgt op weg naar de doe-democratie. Samen zijn en maken we Kracht in NL. We nodigen u uit om – mocht u dat nog niet gedaan hebben – in te stappen en mee te doen. Samen laten we zien dat het wél kan in NL!

Dit magazine is tot stand gekomen in een samenwerking tussen partners en leden van Kracht in NL.

Lees ook het blog
www.tijdvoorsamen.nl

In deze uitgave...

6 De kracht in Nederland

Nederland ontwikkelt zich richting een doe-democratie. Een nieuw samenspel tussen overheid, bedrijfsleven en samenleving ontstaat. Maar wat gebeurt er allemaal in Nederland op het gebied van maatschappelijke en economische innovatie? Om initiatieven zichtbaar te maken en mensen te verbinden is Kracht in NL opgericht. Een 'community' in de vorm van een coöperatie. Een blik op de idealen van de start en de plannen voor de toekomst.

16 De kracht van de samenleving

Er is een grote verscheidenheid aan initiatieven en een enorme bereidheid van individuen zich maatschappelijk in te zetten. Of het nu gaat om zorg, arbeid, duurzaamheid, groen, voedsel, of publieke voorzieningen runnen, overal ontstaan nieuwe vormen van samen doen. Wat zijn dat voor initiatieven en wie zitten er achter? Pakt de samenleving op wat overheid en bedrijfsleven laten liggen? Een caleidoscopisch beeld van de kracht van de samenleving.

'Ik kook wat extra lasagne, jij betaalt mij voor een maaltijd. Ik heb kleding over, die ruil ik met die van jou'

22 De kracht van bedrijven

Ook het bedrijfsleven maakt een transitie door. Maatschappelijk ondernemen wordt door steeds meer bedrijven gezien als een belangrijke verantwoordelijkheid. Zo ook in de zorgsector. Toen ex-kankerpatiënte Maaïke Schnabel een coöperatie startte – WeHelpen, bedoeld om gemakkelijk informele hulp te organiseren – sloten meerdere commerciële organisaties zich aan. Een interview over de nieuwe samenwerking tussen bedrijf en burgerinitiatief.

28 Initiatiefnemers Kracht in NL en Minister Plasterk

Twee initiatiefnemers van Kracht in NL – Silvia de Ronde Bresser en Gerda Deekens – en minister Ronald Plasterk (BZK) kijken vooruit naar de toekomst. Welke obstakels zijn er nog te overwinnen? En welke rol heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken? Twee interviews over de ontwikkeling van de topsector Kracht in NL en de noodzakelijke veranderingen bij de overheid.

28

32 De kracht van kennis

Gaandeweg wordt kennis ontwikkeld over de doe-democratie. Door initiatiefnemers en sociaal ondernemers, ambtenaren en wetenschappers. Dat kan gaan om praktische ervaringen van een maatschappelijk initiatief, maar ook om theoretische beschouwingen over de veranderingen in onze samenleving. Waar vind je die informatie? Hoe deel je die kennis? Paul Basset en Jan Schrijver hebben ieder een eigen antwoord.

38 De kracht van de geefsector

Wie aan de geefsector denkt, denkt vooral aan geld. Aan investeringen, subsidies of giften. Maar ook op dit terrein is een transitie gaande. Volgens Ignaz Anderson, directeur van de filantropische stichting Iona, betekent 'vermogen' namelijk veel meer dan geld. 'Het gaat ook om betrokkenheid, om potentie, om dingen die uiteindelijk op wat voor manier dan ook van waarde kunnen zijn.' Een nieuwe visie op ondernemen: niet alleen economisch risicodenken, maar ook ecologisch verantwoordelijkheid nemen.

44 De kracht van de overheid

In de transitie naar de doe-democratie neemt de overheid een andere rol aan. Op het terrein van maatschappelijke initiatieven heeft zij immers geen sturende, maar een faciliterende taak. De overheid laat los, creëert ruimte, en brengt burgers in de positie om zelf initiatief te kunnen nemen. Hoe kijken vertegenwoordigers van de rijksoverheid, een gemeente en een provincie hier tegenaan? Drie visies op bezuinigingen, burgerschap en besturen in de toekomst.

Verder in dit magazine

- 12 **Infographic** De nieuwe topsector
- 14 **Bellen met...** Pieter Hilhorst, wethouder van Amsterdam
- 26 **In beeld** Kracht in NL parade
- 30 **Bellen met...** Hans Verheijen, voorzitter van de Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen
- 42 **Internationale conferentie:** Borders to Cross, democratisch innoveren
- 50 **Column Hille Takken:** Overheid en burger, als moeder en zoon

38

Bertine Steenberghe:
**'Loslaten is een
actieve houding'**

44

Colofon

Het magazine 'Kracht in Nederland' is een uitgave in een serie publicaties over de veranderende relatie tussen samenleving en overheid.

Uitgave: Dit magazine is een coproductie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Kracht in NL, 25 november 2013

Samenstelling: Gerda Deekens, Silvia de Ronde Bresser (Kracht in NL), Angelique Boel (BZK) en Frank van der Vorst (EMMA Communicatie)

Bladmanagement: Wesley van der Linden (EMMA Communicatie)

Interviews en artikelen: Silvia de Ronde Bresser (Kracht in NL), Jelmer van der Bij (BZK), Carolien Hovenier, Erika de Jooze, Marguerite de Ruijter, Frank van der Vorst en Jens van der Weele (EMMA Communicatie)

Infographic: Marco Faassen

Met medewerking van: Nancy Verkooijen (Kracht in NL)

Eindredactie: Angelique Boel (BZK), Silvia de Ronde Bresser (Kracht in NL), Carolien Hovenier, Frank van der Vorst en Jens van der Weele (EMMA Communicatie)

Fotografie:

Sebastiaan ter Burg, Enviu, Sjoerd van der Hucht, Kracht in NL, Dick Brouwers, Laura Billings

Grafische vormgeving: Haagsblauw

Druk: Delta 3

Op Lage: 2.000 exemplaren

Coverfoto

Werkplaats ESFA Rotterdam (zie p. 20)

Reacties op dit magazine zijn welkom. U kunt ze sturen naar info@krachtinnl.nl

Actief netwerk van initiatieven

Kracht in NL maakt doe-democratie zichtbaar

*‘Er ontstaan mooie
pareltjes van onderop
die, als je het slim
doet, samen een
nieuwe topsector
vormen’*

‘Kracht in NL is een leerzaam verhalenboek voor de nieuwe overheid over hoe burgers het verschil kunnen

We leven in een tijd van bezuinigingen. Subsidies voor muziekschool, bibliotheek en sportaccommodatie vallen weg en er wordt fors bezuinigd op zorg en welzijn. Maar in plaats van bij de pakken neer te zitten, willen de oprichters van de coöperatie Kracht in NL samen met andere initiatieven werken aan een nieuw Nederland. Een maatschappij met andere samenwerkingsvormen voor zorg en welzijn, energie, scholing, wonen en werk, sport en recreatie en gemeenschap en veiligheid. Een samenleving met een ander samenspel tussen wat burgers, bedrijfsleven, overheid, kennisinstellingen en de geld- en geefsector willen bereiken.

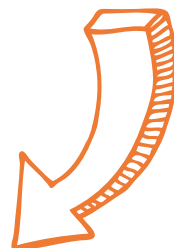

●●● Kracht in NL is een actief netwerk van initiatieven van mensen, die de maatschappelijke en economische innovatie in Nederland willen versnellen. Dat doet Kracht in NL door mensen en organisaties samen te brengen, met elkaar te verbinden en – niet onbelangrijk – online en in cijfers de resultaten van de doe-democratie zichtbaar te maken. En door een nieuw samenspel te stimuleren tussen burgers, overheden en bedrijfsleven.

Zo moet Kracht in NL uiteindelijk het herkenbare en verbindende label worden voor maatschappelijke initiatiefnemers en sociale ondernemingen. Een samenleving waar burgers meer zeggenschap krijgen, initiatief tonen en het vooral samen doen. Waar de overheid zorgt voor de randvoorwaarden: meer zeggenschap voor burgers en innovatie. Het bedrijfsleven aandacht heeft voor sociaal-economische innovatie en maatschappelijk betrokken ondernemen. En een maatschappij waar kennisinstututen en onderwijs zorgen voor systeeminnovatie, nieuwe business- en waardemodellen en de geld- en geefsector voor nieuwe financiële arrangementen. Kortom, een samenleving waar nieuwe economieën >

en willen maken in hun omgeving.' – Henk Stijntjes, ministerie van Veiligheid en Justitie

Met de sociale app voor smartphone en tablet kun je meteen zien wat er in een wijk bij jou in de buurt gebeurt en daarop inhaken

ontstaan, met nieuwe organisatie- en financieringsvormen.

Passie en lef

Maar deze doe-democratie bereik je alleen samen met anderen. Bestaande instituties kunnen maatschappelijke vraagstukken niet voldoende oplossen. 'Initiatieven van onderop en buiten de gangbare organisatievormen kunnen vaak de juiste energie en creativiteit mobiliseren', legt Kracht in NL-ambassadeur Hans Smits (CEO Havenbedrijf Rotterdam) uit.

Kracht in NL wil daarom samen met en vanuit maatschappelijke initiatieven laten zien en ervaren wat er

van bestaande instituties nodig is om zich opnieuw te verhouden tot die community's en nieuwe organisatievormen. Netwerken en organisaties waarin mensen met lef en passie aan een gezamenlijke maatschappelijke opgave werken.

Economische waarde

De coöperatie Kracht in NL is officieel in 2013 gestart, maar het initiatief ontstond al twee jaar eerder op een zolderkamer van mensen die wilden laten zien dat Nederland een transitie doormaakt. Volgens de initiatiefnemers was dat nodig om meer bekendheid te geven aan alles wat er al in Nederland op het gebied van maatschappelijke en economische inno-

'Kracht in NL laat het andere Nederland zien. Dat van 'het kan wel' en van verbinding. Wat let je om mee te

vatie gebeurt. Zo bestonden er al websites die over sociaal ondernemen schreven, maar was er nog geen platform dat alle soorten burgerinitiatieven toont, van klein tot groot. Dus ook datgene wat soms diep verscholen in een wijk gebeurt. 'Door die burgerinitiatieven ontstaan mooie pareltjes van onderop die, als je het slim aanpakt, samen een nieuwe topsector vormen', aldus Silvia de Ronde Bresser, een van de initiatiefnemers. Kracht in NL biedt een podium om alle bestaande initiatieven direct of via partners zichtbaar te maken. Zo kunnen ze elkaar versterken en kun je ook gemakkelijker de meerwaarde van deze initiatieven voor Nederland aantonen. Een coöperatievorm doet daarbij het meeste recht aan het gezamenlijk vormgeven van een transitie naar een doe-democratie.

Kracht in NL richt zich op vier aandachtspunten: passie, samen doen, systeeminnovatie en waarden. De leden van de Kracht in NL-community zijn mensen die de wil, het lef en het talent hebben om het anders te doen en als zogenoemde 'changemakers' vanuit hun eigen kracht hun omgeving veranderen. Mensen die samenwerken door de grenzen van publiek, privaat en particulier heen, zodat ook sociale en economische verhoudingen gaan veranderen. Mensen die gaan voor systeeminnovatie: een andere rolverdeling met nieuwe geldstromen en organisatievormen als netwerken, coöperaties, wijkondernemingen en sociaal ondernemerschap. En mensen die zoeken naar nieuwe publieke waarden en niet alleen economische groei nastreven. Kracht in NL-ambassadeur Tex Gunning (CEO TNT) over dat laat- >

doen? Be the change you wish to see!' – Birgit Oelkers, Plan & Aanpak en 7Zebra's

‘Kracht in NL is de inspirator om ieder mens te laten ervaren dat we “unlimited” zijn. Alle mogelijkheden om

Leden van de community laten via een aandeel in Kracht in NL hun betrokkenheid en vertrouwen zien

ste: 'Economische groei is een te beperkt concept. Het is nu tijd om het idee van economische welvaart in te ruilen voor het idee van de totale welvaart, die draait om fysieke, intellectuele, sociale en spirituele waardecreatie.'

Community en Campus

Op de website van Kracht in NL is duidelijk te zien wie tot de community behoren. Mensen en organisaties die lid worden kunnen een aandeel kopen, zodat Kracht in NL niet afhankelijk is van subsidies. Leden van de community laten via een aandeel in Kracht in NL hun betrokkenheid en vertrouwen zien in dit initiatief. Iedereen kan lid worden. Met het opgebrachte geld onderhoudt Kracht in NL de community en website en voert ze samen met partners activiteiten uit. Zo is er een Campus met powerspeakers en een Academie met trainingen voor persoonlijke ontwikkelingen, workshops met praktijkleren en masterclasses.

Kracht in NL biedt ook de infrastructuur die nodig is voor een zelfversterkend netwerk en er wordt gewerkt aan een sociale applicatie voor smartphone en tablet. Dat gebeurt in samenwerking met het Social Powerhouse, een netwerk voor en door sociaal ondernemers. Met deze applicatie kun je meteen zien wat er in een wijk bij jou in de buurt gebeurt en daarop inhaken, bijvoorbeeld als je een uur over hebt tussen twee afspraken in en wilt helpen bij een activiteit in de buurt. Je kunt elkaar à la Twitter volgen en initiatieven en events beoordelen, zoals

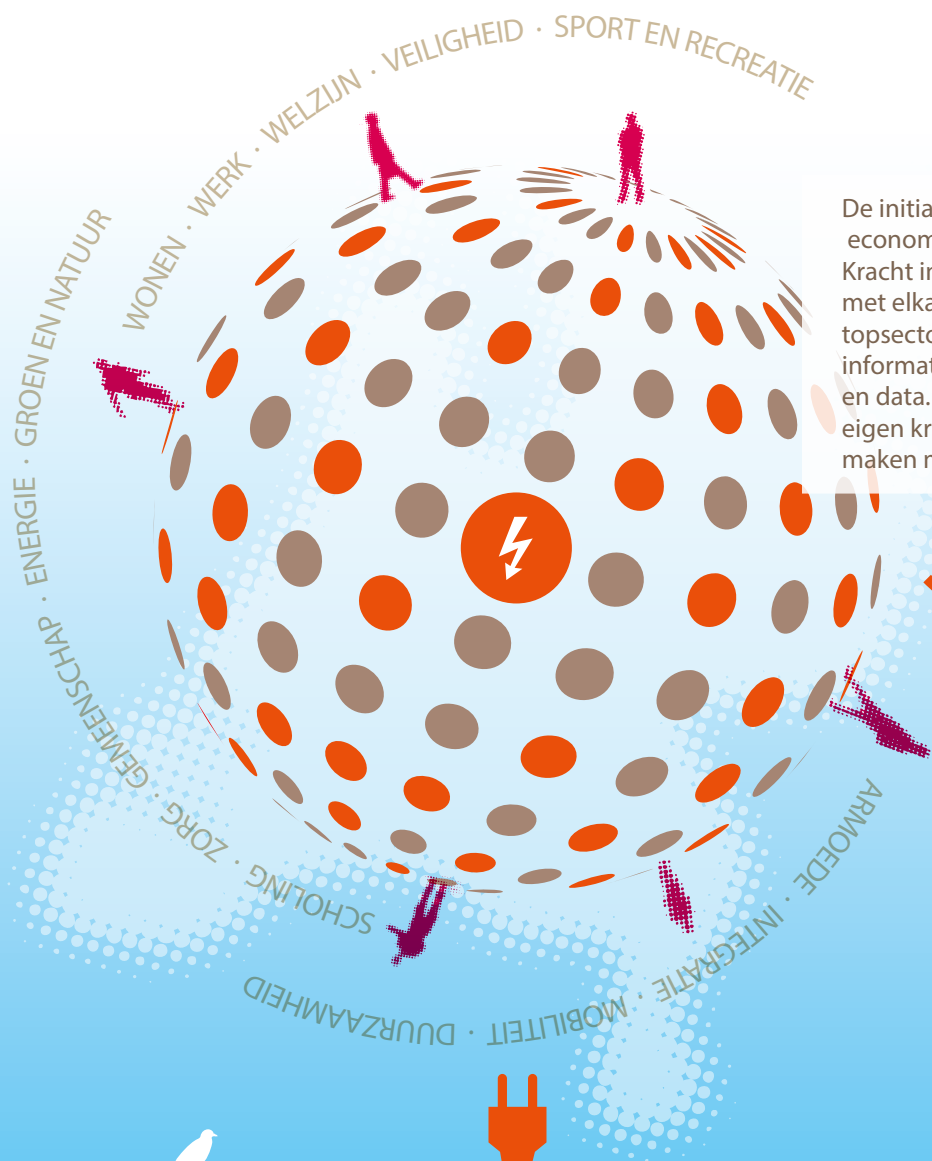
op Instagram. En er is de Kracht-in-de-Provincietoer, waarbij Kracht in NL via een prachtige tentoonstelling initiatieven met amateurfotografen in beeld brengt. Kracht in NL doet daarbij onderzoek naar de waarde van initiatieven. Ook organiseert Kracht in NL regionale en lokale cafédebatten met de tentoonstelling als decor.

Maatschappelijke AEX

De maatschappelijke AEX is in ontwikkeling in samenwerking met onze partner Innovation Booster. Daarmee wordt volgens de initiatiefnemers de nieuwe topsector Kracht in NL zakelijker en transparanter. De maatschappelijke AEX brengt sociale initiatieven in kaart en waardeert deze op basis van toegevoegde welzijns waarde en maatschappelijke, sociale waarde. Hiermee faciliteert Kracht in NL tevens een platform waar investerende partijen op een leuke manier kunnen doneren en volgen wat het effect en de maatschappelijke waarde van die investering is. Sociale ondernemingen krijgen zo meer inzicht in het sociale rendement van vergelijkbare initiatieven elders in het land. Deze data maken het mogelijk te kijken waar groeikansen liggen voor de sociale initiatieven. Uiteindelijk wil Kracht in NL zo laten zien hoeveel geld Nederland met deze initiatieven bespaart. ●

het verschil te maken, zijn in onszelf aanwezig! Thank you for growing with us.' – Barbara Kok, Unlimited People

De nieuwe topsector wordt zichtbaar door Kracht in NL

De initiatieven creëren sociaal-economische waarde voor NL. Kracht in NL verbindt initiatieven met elkaar en deze nieuwe topsector aan alle partijen d.m.v. informatie, diensten, concepten en data. Zodat elke partij vanuit eigen kracht verbinding kan maken met die nieuwe topsector.

Kracht in NL maakt de 'wieken' ontvankelijk voor deze beweging en biedt hen de mogelijkheid die nieuwe topsector te verduurzamen.

De nieuwe samenleving en economie ontstaat door veranderende verhoudingen en een nieuw samenspel

Pieter Hilhorst,
wethouder van Amsterdam

‘Gemeenten moeten niet de wijk nemen, maar de wijk ingaan’

De kracht in de samenleving verbinden met de macht van de overheid. Dat is het ideaal van de Amsterdamse wethouder Pieter Hilhorst (financiën, onderwijs en jeugdzaken).

De participatiesamenleving bestaat al lang, maar is nu ontdekt door de politiek. Iedereen geeft er een andere invulling aan. Wat is uw visie hierop?

‘Ik vind het heel goed dat dit onderwerp hoog op de agenda staat. Want er zijn veel

Nederlanders die zich voor een ander willen inzetten en hun zaken zelf willen regelen. De overheid kan en moet hen daarbij faciliteren. Helaas hoor ik sommige politici ook zeggen dat de participatiesamenleving in de plaats komt van de verzorgingsstaat. Er is geen geld en mensen moeten maar voor zichzelf zorgen. Dat is onwenselijk.’

Kunt u dat uitleggen?

‘Ondanks het grote aanbod aan vrijwillige hulp, regelt dit zich niet vanzelf. Mensen die problemen hebben, zoeken niet zo makkelijk hulp bij familie, vrienden of buurtgenoten. Bijvoorbeeld omdat ze zich schamen. Professionals kunnen deze mensen helpen om contact te leggen met hun sociale netwerk. De overheid heeft dus

mensen met elkaar in contact. We hebben hier al goede ervaringen mee. Zo zijn de Eigen Kracht-conferenties een succes. Wij organiseren deze bijeenkomsten, waarin mensen samen met bekenden een plan maken voor hulp of zorg bij opvoedingsproblemen. Een ander mooi voorbeeld zijn de zwangerschaps cursussen in Amsterdam-Noord. De individuele

Zo’n gezin krijgt verschillende hulpverleners over de vloer die zich met een deel van de problemen bezighouden. De regie is zoek en de problemen worden niet opgelost. Bovendien wordt het gezin met al die hulpverleners over de vloer niet gestimuleerd om het heft in eigen handen te nemen en het eigen sociale netwerk in te schakelen. Gelukkig kan ik daar als wethouder iets aan doen. Daarom krijgen onze professionals meer handelingsvrijheid, zodat ze de problemen in hun samenhang en met de omgeving van het gezin kunnen aanpakken.’

‘Mensen met problemen zoeken niet zo snel hulp’

een belangrijke stimulerende rol in de participatiesamenleving.’

Wat is ervoor nodig om zo te werken?

‘Je moet de overheid dicht bij de mensen organiseren. Niet over mensen praten, maar mét mensen. Dat gaan we in Amsterdam bijvoorbeeld doen met de jeugdzorg. Onze adviseurs gaan in de wijken werken, zodat ze de buurtbewoners goed leren kennen. Ze weten wie hulp nodig heeft en wie hulp kan bieden, en brengen

consulten bij verpleegkundigen hebben plaatsgemaakt voor groepssessies. We zien dat mensen elkaar thuis opzoeken en helpen tijdens en na de zwangerschap.’

Hoe ver bent u in Amsterdam?

‘Er is nog veel te doen. Een groot probleem dat de kracht in de samenleving frustreert is de zogenoemde “verknijpte hulpverlening”. Gezinnen hebben vaak meerdere problemen, zoals schulden, verslavingen en kinderen die het niet goed doen op school.

Zijn er nog meer uitdagingen?

‘Een ander probleem is de bureaucratie: alle regels er om heen. Binnen en buiten de gemeente. Onlangs vertelde een vrijwilligster mij dat ze een goede vertrouwensband had opgebouwd met een ex-gedetineerde. Ze kon deze man echter niet optimaal begeleiden, omdat ze zijn reclasseringsmedewerker niet te spreken kreeg. De vrijwilligster is namelijk geen directe familie. Hoewel de reclassering geen onderdeel is van de gemeente, zie ik het als mijn taak om ook dit soort ongewenste situaties te bespreken.’ ●

De kracht van de samenleving

Vanuit de energie van burgers

Er is een grote verscheidenheid aan initiatieven en een enorme bereidheid van individuen zich maatschappelijk in te zetten. Of het nu gaat om zorg, arbeid, duurzaamheid, groen, voedsel, of publieke voorzieningen runnen, overal ontstaan nieuwe vormen van samen doen. Wat zijn dat voor initiatieven en wie zitten er achter? Pakt de samenleving op wat overheid en bedrijfsleven laten liggen? Een caleidoscopisch beeld van de kracht van de samenleving.

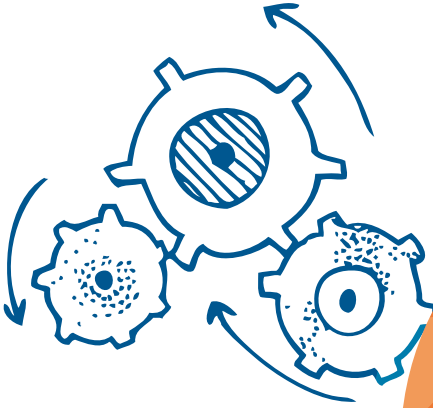
De Zuiderling

De Zuiderling is de nieuwe ruilmunt in Rotterdam-Zuid. Iedereen in Zuid kan Zuiderlingen verdienen én uitgeven door met eigen talent een ander te helpen en door het talent van een ander voor jezelf in te zetten. Met de Zuiderling kunnen bewoners van Rotterdam-Zuid andere mensen leren kennen en hun netwerk vergroten. Ook wordt het makkelijker om hulp te vragen aan onbekenden, omdat er een dienst tegenover staat.

www.dezuiderling.nl

‘Wat zijn burgers meer dan kiezers? Uniek is dat mensen nu aan de slag gaan met energie of zorg als burger,

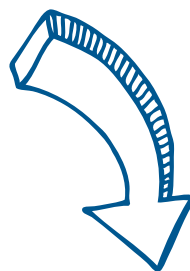

In het hele land
staan groepen
bewoners klaar die
met eigen inzet
voorzieningen
overeind houden

Gouda bruist

voor de gemeenschap. Dat versterken is wat wij doen.' – Jurgen van der Heijden, AT Osborne

Burger-tot-burger economie

Dit jaar op Duurzame Dinsdag ontving staatssecretaris Mansfeld voor het vijftiende jaar op rij een koffer-tje met honderden duurzame ideeën uit de samenleving. De stichting Greenwish maakte een analyse van al deze initiatieven en ziet een burger-tot-burger economie ontstaan: Ik heb een auto, jij betaalt mij voor het medegebruik. Ik kook wat extra lasagne, jij betaalt mij voor een maaltijd. Ik heb kleding over, die ruil ik met die van jou. Ik breek mijn been en betaal jou om voor mij boodschappen te doen. Ik neem jouw 'afval' af en maak er prachtige tassen van. Het effect hiervan mag niet worden onderschat. Het gaat om honderdduizenden transacties per jaar. Het gaat om waardecreatie, duurzaamheid en sociale innovatie. Het gaat ook om geld, maar nooit als leidend motief. Het is een verfrissing van de economie, met nieuwe businessmodellen.

IdealenKompas

De juiste koers
naar financiering en advies

Repair Café

Mensen gooien vaak kapotte spullen weg, terwijl ze nog best gerepareerd kunnen worden. Dat is zonde van het geld en niet duurzaam. Repair Cafés zijn gratis bijeenkomsten die draaien om (samen) repareren. Op de locatie worden reparaties uitgevoerd: kleding, meubels, elektrische apparaten, fietsen, speelgoed etc. Ook elektriciens, naaisters, timmerlieden, fietsenmakers enz. zijn aanwezig, vaak uit de buurt. Initiatiefnemer Martine Postma organiseerde een eerste Repair Café in 2009 in Amsterdam West. 'Het was een groot succes. Naast het bij elkaar brengen van vraag en aanbod had het een grote sociale component. Allerlei verschillende mensen uit de buurt kwamen elkaar daar tegen.'

www.repaircafe.nl

IdealenKompas

Het IdealenKompas is een maatschappelijke marktplaats, waar goede ideeën gekoppeld worden aan potentiële financiers én aan inhoudelijke ondersteuning. Mensen met een idee maken een profiel aan van hun initiatief. Organisaties of personen, met een aanbod voor het ondersteunen van maatschappelijk initiatief, maken een profiel aan voor hun aanbod. Als het profiel volledig is ingevuld ziet elke gebruiker welke initiatieven of aanbieders matchen met het eigen profiel. De website is een initiatief van stichting Greenwish.

www.idealenkompas.nl

'Van zorgen voor, naar zorgen dát, is wat Kracht in NL realiseert. Mijn passie is participatie: doen, meedoen,

‘Ik kook wat extra lasagne, jij betaalt mij voor een maaltijd. Ik heb kleding over, die ruil ik met die van jou’

Lokale netwerken

Netwerken worden steeds professioneler en beter georganiseerd. Zo wordt er op het gebied van laagdrempelige zorg lokaal veel ondernomen, veelal door vrijwilligers. Zoals bij het Buddy Netwerk, een maatjesproject dat al 25 jaar loopt in Nederland. Dit initiatief biedt via professioneel opgeleide vrijwilligers één-op-één ondersteuning aan mensen die chronisch of levensbedreigend ziek zijn, of eenzaam. In gebieden waar de vergrijzing sterk toeneemt en mensen toch nog zolang mogelijk thuis willen blijven wonen, zijn steeds meer zorgcoöperaties te vinden. Een andere trend is dat groepen actieve bewoners starten met het gezamenlijk inkopen van duurzame energie, en als dat lukt de samenwerking uitbreiden naar groenonderhoud of zorg.

Zorgcoöperatie Hoogeloon

De Zorgcoöperatie Hoogeloon U.A. is de eerste zorgcoöperatie van Brabant en Nederland. Hoogeloon is een kerkdorp van de gemeente Bladel en telt ruim 2.100 inwoners. De coöperatie zet zich in voor het behoud en het ontwikkelen van zorg, diensten en faciliteiten in het dorp. Ouderen en mensen met een beperking kunnen, ook bij een toenemende zorgvraag, in Hoogeloon kunnen blijven wonen.

www.zorgcooperatie.nl

Publieke voorzieningen

Door bezuinigingen bij lokale overheden vallen steeds vaker voorzieningen weg. Buurthuizen gaan dicht, het lokale zwembad verliest zijn subsidie, de speeltuin wordt gesloten, of de buurtsuper is vanwege een afnemend aantal inwoners niet langer rendabel. In het hele land staan groepen bewoners klaar die met eigen inzet en middelen deze voorzieningen overeind houden. Dit gaat niet zonder slag of stoot. Want ze worden wel verwacht te voldoen aan de wettelijke regels voor dergelijke voorzieningen. Voor enthousiaste initiatiefnemers is dat soms een barrière om door te zetten.

Kennis en ervaring delen

Gelukkig staan al die initiatieven niet op zichzelf en is het door de netwerksamenleving steeds makkelijker elkaar te vinden, te verbinden en ervaringen te delen. Online worden initiatieven gebundeld op platforms. Goede voorbeelden op lokaal niveau zijn Stadslab Leiden, Gouda Bruist en Makers en Doeners in Rotterdam. Naast deze lokale initiatievenmakelaars zijn er ook op landelijk niveau diverse ondersteuningsorganisaties actief. Zoals Greenwish, Enviu, Wijkalliantie, Nudge, Urgenda, en de Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen. Wat zij gemeen hebben, is dat ze zelf ook maatschappelijk initiatieven zijn die een makelende en schakelende rol vervullen tussen diverse partijen. >

Bijeenkomst Makers en Doeners

Ook ondernemers starten steeds vaker een maatschappelijk georiënteerd initiatief waarbij eventuele winsten weer worden geïnvesteerd in dat maatschappelijke doel. ESFA Rotterdam is een goed voorbeeld: een onderneming waar werken en leren samenkomen. Het is een initiatief van de Gemeente Rotterdam, e-scooterfabrikant QWIC (producent van elektrische scooters en fietsen) en Maas Leerfabrieken. Peter Blokdijk, WerkMeester bij ESFA: 'We bieden mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt de kans een start te maken met een carrière in de techniek, in een speciaal ingerichte praktijkomgeving.' Een bijzondere samenwerking waarbij ook de Hogeschool Rotterdam, het CIVOM en RDM Campus nauw betrokken zijn.

Community Lover's Guide

De serie 'Community Lover's Guide to the Universe' is een internationale boekenreeks, gemaakt door lokale redacteuren die graag willen laten zien wat voor mooie, bijzondere, inspirerende initiatieven er in hun stad plaatsvinden.

www.communityloversguide.org

Makers en Doeners

Makers en Doeners is een organisatie voor burgerkracht: een 'eigenwijze buurten'-netwerk in Rotterdam. Zo gaan in Alexanderpolder bewoners met en voor elkaar aan de slag met een buurtsuper, wijkkunst en de creatieve broedplaats '7art'.

www.makersendoeners.net

'Er zit veel energie, innovatief vermogen en veerkracht in de samenleving. Doe mee om al die initiatieven te

Nieuwe media

Internet, apps en sociale media spelen bij veel initiatieven een belangrijke rol bij zowel de totstandkoming als de uitvoering. Niet alleen zorgen zij voor meer zichtbaarheid en een betere vindbaarheid, via de vele verschillende online netwerken wordt het delen van opgedane kennis en het activeren van medestanders een stuk gemakkelijker. Vooral het fenomeen ‘crowdfunding’ neemt een enorme vlucht om initiatieven gefinancierd te krijgen. Een goed voorbeeld is Voorjebuurt.nl, een platform waar buurtgenoten, bedrijven en sympathisanten geld kunnen doneren. Netwerk Democratie en stichting Kennisland kwamen met het idee voor dit platform, waardoor bewoners nu de mogelijkheid hebben andere middelen aan te boren dan de gebruikelijke subsidiepot. Dat brengt niet alleen geld in het laatje, maar is ook van invloed op de lokale betrokkenheid. Wie investeert wil tenslotte graag kwaliteit zien. Een aantal regio-overstijgende community's faciliteert netwerken rond leefbaarheid en sociale cohesie. Zo bieden mijnbuurtje.nl, buurbook.nl en tijdvoor-elkaar.nl een online platform waarop bewoners, gemeenten, welzijnsorganisaties en bedrijven elkaar vinden om in elkaars behoeften te voorzien.

Enviu

Enviu is een internationale netwerkorganisatie, gericht op innovatieve oplossingen voor milieu en sociale vraagstukken, met het doel deze op de markt te brengen. Jonge ondernemers, young professionals en studenten werken op vrijwillige basis samen aan verschillende projecten. Ze zetten hun tijd en expertise in om duurzame bedrijven een vliegende start te geven, zoals de Three Wheels United, de duurzame dansvloer, ‘open source house’ en de HELP-app. www.enviu.org

Buuv.nu

BUUV is de marktplaats voor en door bewoners. Bij BUUV gaat het om diensten die je als bewoners voor elkaar kunt doen, zonder dat er direct iets tegenover staat. Dit kan van alles zijn: koken, gezelschap, het uitlaten van de hond, etc. Iedereen heeft wel eens een vraag en ook iets te bieden. BUUV is actief in Haarlem en Zaanstad.

www.buuv.nu

Het bruist en borrelt. En hoe zichtbaarder dit wordt, hoe aanstekelijker het werkt. Door al die energie slim te bundelen via netwerken als Kracht in NL, wordt de participatiesamenleving vanzelf realiteit. Maar dan wel vanuit de energie van burgers zelf, bottom up en eigentijds. ●

Lancing Three Wheels United in India, Enviu

De kracht van bedrijven

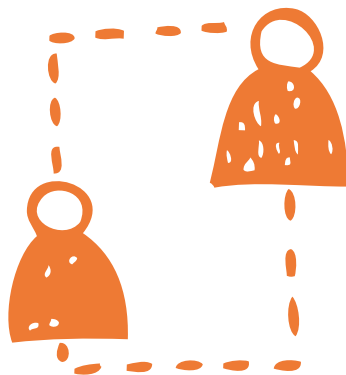
‘Er is een enorm potentieel voor informele hulp’

‘Veel Nederlanders willen graag wat voor een ander doen’

‘We hebben geen troonrede nodig om te beseffen dat participatie de enige weg is naar Kracht in NL. Doen

Coöperatie WeHelpen werkt aan een samenleving waarin het vanzelfsprekend is om elkaar te helpen. Via de website wehelpen.nl kan iedereen makkelijk hulp organiseren, zoeken en aanbieden. Meer dan 6000 Nederlanders doen al mee.

●●● Verzekeraars, zorginstellingen, gemeenten, woningcorporaties en andere maatschappelijk betrokken organisaties kunnen lid worden van de coöperatie. Directeur Maaïke Schnabel: 'We ondersteunen onze leden met onder andere communicatie- en projectplannen om wehelpen.nl via hun organisaties aan burgers aan te bieden. Via nieuwsbrieven, webinars en workshops delen we de kennis die de leden met wehelpen.nl hebben opgedaan, zodat niet iedereen het wiel opnieuw hoeft uit te vinden en iedereen makkelijk en snel met WeHelpen aan de slag kan.'

Het begin

Schnabel, ex-kankerpatiënte, is een van de initiatiefnemers van WeHelpen. 'Op een gegeven moment was ik mijn blauwe patiëntenjas meer dan zat. Ik wilde weer wat doen. Via social media kwam ik in contact met Coen, herstellende van een hersenletsel, en met Arjan, zoon van een zieke moeder. Samen zochten we naar een nieuwe en vooral moderne manier om wat voor anderen te betekenen.'

Op zoek naar partners

WeHelpen wil met haar leden een krachtige, nationale beweging op gang brengen rondom informele zorg en burgerkracht. Achmea, PGGM, CZ, Menzis, de Rabobank en Vita Valley sloten zich als eerste aan. ➤

betekent ook experimenteren. En delen!' — Petra van Rijn, Involved

Zij waren op zoek naar een manier om het verborgen sociaal kapitaal van informele zorg, mantelzorg en nabuurschap te ontsluiten en naar pioniers die dat goed konden uitvoeren. Tijdens de werkconferentie Nieuwe Oude Dag besloten ze anderhalf jaar geleden samen te werken in de vorm van een coöperatie.

Goed en professioneel plan

Bestuursvoorzitter Wim van der Meeren van CZ: 'Het plan van WeHelpen stak goed en professioneel in elkaar. De coöperatiegedachte sprak ons erg aan, omdat je als lid actief kunt meehelpen het initiatief uit te bouwen. Als CZ ondersteunen we WeHelpen graag, omdat het initiatief goed past bij onze kernactiviteit. Dat is een essentiële voorwaarde voor maatschappelijk betrokken ondernemen. Het moet meer omvatten dan de zuinigheid van onze auto's en de duurzaamheid van onze gebouwen.

Wij willen goed zorgen voor zieke mensen. Om dat te kunnen doen, mag de zorg niet zoveel gaan kosten dat gezonde mensen zeggen: "Dit kunnen en willen we niet betalen." Als dat gebeurt haal je het fundament weg onder de solidariteit. Dat is het laatste wat wij willen. Wij zijn dus op zoek naar een manier om de gewenste solidariteit in stand te houden. Veel Nederlanders willen graag wat voor een ander doen. Er is een enorm potentieel voor informele hulp. Die

Andere betrokken bedrijven

'Tachtig procent van de MKB-bedrijven die MVO-activiteiten ontplooiën doen dat vanuit hun passie. Ze geloven in wat ze toevoegen aan de samenleving en doen dat vanuit hun eigen kracht. Tegelijkertijd levert het hen bijna altijd ook zakelijke voordelen op.'

Eerde Zwart, MVO-Nederland

'**Achmea** bestaat 200 jaar. Via de samenwerking met Resto VanHarte zetten 600 Achmea-medewerkers zich vrijwillig in bij een van de Resto's. De medewerkers helpen mee met het bereiden en uitserveren van maaltijden en informeren gasten over gezond eten en bewegen. De Achmea-medewerkers doen zo nieuwe ervaringen op en verbreden hun horizon in een inspirerende omgeving. Win-Win!'

Achmea

rijkdom wil CZ graag aanboren. Dat kan heel goed via WeHelpen. Onze betrokkenheid is dus ook in ons belang.'

Meer dan geldschieters

De 'founding fathers' van WeHelpen zijn meer dan geldschieters. In hun eigen organisaties en met andere leden zorgen ze ervoor dat wehelpen.nl bij alle Nederlanders bekend wordt. Van der Meeren: 'De CZ-medewerkers van de servicekantoren en de telefonische klantenservice wijzen onze klanten op de mogelijkheden van wehelpen.nl en geven daarbij uitleg. Ook hebben we het concept geïntegreerd in onze website. Maar we gaan ook samenwerkingsverbanden aan. Zo gaan we WeHelpen bijvoorbeeld met de gemeente Tilburg en het Platform Zorg in Limburg oppakken.'

Hulp bij uitvoering

De leden helpen WeHelpen ook op andere manieren. 'De "founding fathers" hebben enorme kennis in huis. Die bieden ze graag aan om WeHelpen tot een succes te maken', zegt Schnabel. 'Zo hebben we de veiligheid van de website getest via het laboratorium van de Rabobank. En PGGM, Menzis, Achmea en CZ hebben ons onder meer geweldig geholpen met juridische zaken, verzekeringen en andere zaken die je nodig hebt voor het opzetten van onze coöperatie.'

Kracht van kennis delen

Gevraagd naar het succes van een grootschalig burgerinitiatief, antwoordt Schnabel: 'Kennisdeling. Veel burgerinitiatieven blijven te klein doordat ze dit niet voldoende hebben geregeld. Dat is jammer, want je kunt veel innovaties goed opzetten als je kennis en kunde deelt. Kracht in NL doet dit goed. Onlangs was ik te gast op een bijeenkomst van racht in NL in Zuid-Holland. Er werden veel initiatieven gepresenteerd en tijdens de workshops met elkaar verbonden. Zo kan heel Nederland ervan profiteren.' ●

Meer informatie:
www.wehelpen.nl

Maaïke Schnabel:
'Kennisdeling.
Veel burgerinitiatieven
blijven te klein
doordat ze dit niet
voldoende hebben
geregeld.'

'Desko' onderneemt op een duurzame manier. Onder andere door gebruikt kantoormeubilair een tweede levenscyclus te geven. Maar Desko is op meer fronten maatschappelijk betrokken. We laten jongeren ervaren hoe het is bij een bedrijf betrokken te zijn, we koken voor dak- en thuislozen via het Stoelenproject en zetten ons in voor kwetsbare ouderen. Vanzelfsprekend toch!

Michael Kuiper, directeur Desko

'BASTA' (Bedrijven in Amsterdam Samen Tegen Armoede) is een van de initiatieven van Delta Lloyd Foundation, gericht op armoedebestrijding in Amsterdam. Armoede is niet alleen een gebrek aan geld, maar wordt veroorzaakt en in stand gehouden door tal van factoren. Daarom werken we samen met andere bedrijven aan het wegwerken van armoede uit Amsterdam met vrijwilligerswerk.'

Marie Louise Voors, Delta Lloyd Foundation

Ontmoeten

Waardevolle maatschappelijke initiatieven en projecten, die van betekenis zijn voor de samenleving en economie worden regelmatig tijdens ontmoetingen van Kracht in NL of tijdens bijeenkomsten van partners gepresenteerd. Het is belangrijk dat innovatoren uit alle hoeken van de samenleving elkaar blijven opzoeken en inspireren. Met elkaar delen wat je doet, welke waarde je voor wie creëert, waar je tegen aanloopt, wie je verder kan helpen of hoe je elkaar kunt versterken blijkt voor alle spelers nuttig. De juiste wegen vinden in 'het nieuwe samenspel' blijft zoeken en persoonlijk contact is onmisbaar, net als af en toe opladen met energie van 'lotgenoten'.

**Silvia de Ronde Bresser
en Gerda Deekens,**
initiatiefnemers Kracht in NL

‘De nieuwe topsector’

Hoe zal Kracht in NL zich de komende jaren ontwikkelen?

Silvia: ‘Kracht in NL gaat zoveel mogelijk initiatieven uit de samenleving landelijk zichtbaar maken en met elkaar verbinden tot een nieuwe topsector. Een topsector die de (lokale) economie stimuleert door het slim combineren van eigen kracht, menselijke maat en samen doen. Tegelijkertijd inspireren we overheden, bedrijven, kennisinstellingen en de geld- en geefsector om ruimte en energie te geven aan deze nieuwe topsector. Wij bepalen het tempo niet, maar laten ons vooral leiden door wat er in de samenleving gebeurt.’

Gerda: ‘Onlangs gebruikte iemand de term “inrollen”, als tegenovergestelde van “uitrollen”. Je registreert wat er in de omgeving plaatsvindt en speelt daarop in. Zo willen wij te werk gaan: de samenleving en onze partners bepalen samen met ons de koers.’

Welke rol heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken?

Silvia: ‘We hebben het hier over een systeemverandering. Een gigantische opgave. Het politiek-bestuurlijke landschap is ingespeeld op het overdragen van zaken aan markt en samenleving, maar wat als de samenleving zelf onderdelen uit het publieke domein overneemt? En welke gevolgen heeft de netwerksamenleving voor de onderlinge verhoudingen? Voor het ministerie zie ik in die ontwikkeling een prominente rol.’

Welke grote obstakels moeten worden weggewomen om van de doe-democratie een topsector te maken?

Gerda: ‘Er zijn verschillende obstakels. Bijvoorbeeld een onduidelijk handelingsperspectief. We praten over veranderen en over sociale vernieuwing, maar passen ons gedrag maar moeizaam aan. Dat de overheid meer ruimte geeft aan burgers en bedrijven is goed, maar dan komt de vraag: “Wat doe je nog wel en wat niet meer?” Hoe verhoud je je als ambtenaar en als politicus tot maatschappelijke initiatieven? Er zijn nog geen indicatoren om te sturen, of normen waarop bestuurders worden afgerekend. De transitie vraagt om nieuwe instrumenten en zelfs om een nieuwe taal.’

Silvia: ‘Een tastbaar probleem is de financiering. Overheden hebben nu budgetten gealloceerd. Het geld zou vrijer besteedbaar moeten worden voor (burger)initiatieven die steun verdienen. Niet als een subsidie maar in een partnerschap, waarin vertrouwen en samen doen cruciaal zijn. Denk aan nieuwe financiële arrangementen als gemeenschapsfondsen en social impact bonds.’

Gerda: ‘Voor bedrijven en de geefsector ontwikkelen we een maatschappelijke AEX, waarmee initiatieven eenvoudig op maatschappelijk rendement kunnen worden beoordeeld door potentiële partners.’ ●

‘We hebben
het over een
systeem-
verandering’

‘Wat mooi dat steeds meer burgers zelf verantwoordelijkheid en initiatief nemen voor een energieke

Ronald Plasterk,
minister van Binnenlandse Zaken
en Koninkrijksrelaties

‘Geef de kracht in de samenleving een smoel’

Initiatieven uit de samenleving die samen een topsector zouden kunnen vormen. Ligt de bal vooral bij lokale overheden?

‘Bijna alle initiatieven op het gebied van doe-democratie zijn lokaal. Burgers en maatschappelijke initiatieven zetten zich voornamelijk in voor hun directe leefomgeving. De rol van de gemeente is hierin het belangrijkste. De Rijksoverheid wil de lokale overheden hierbij waar mogelijk ondersteunen. Het Rijk kan er bijvoorbeeld voor zorgen dat de voorwaarden en regelgeving op orde zijn. In de nota doe-democratie presenteert het kabinet enkele voorbeelden. Eén daarvan is een bewonersbedrijf in de wijk Heechterp-Schieringen in Leeuwarden. Bewoners organiseren daar zelf de voorzieningen vanuit het wijkcentrum en hanteren daarbij een gezond verdienmodel. De gemeente wil, als een van de lokale samenwerkingspartners, ook de groenvoorziening in de wijk aan het bewonersbedrijf uitbesteden. Daarmee levert het gelijk ook werkgelegenheid op. Zestien hoveniers zijn inmiddels in opleiding.’

Waarom moet overheden zich aanpassen om de kracht uit de samenleving optimaal te kunnen benutten?

‘Door deze ontwikkeling ontstaan er nieuwe verhoudingen tussen overheden, maatschappelijke organisaties en burgers. Dat vereist een cultuuromslag bij alle betrokkenen en dat zal niet makkelijk

zijn. Het is een behoorlijke klus en dingen veranderen niet van vandaag op morgen.

Wat pakt de overheid wel of niet op, welke houding nemen we daarbij aan? Wat mogen we van de burger verwachten? Welke regels kunnen we loslaten en welke niet? Op deze vragen moeten we gaandeweg een antwoord vinden. Ik wil de ontwikkeling met open vizier tegemoet treden. Burgers, overheden, maatschappelijke organisaties en bedrijven moeten elkaar open kunnen aanspreken en de dialoog met elkaar blijven voeren.’

‘Zo’n
cultuuromslag
is niet
makkelijk’

Welke rol is er voor het ministerie weggelegd om van al die lokale initiatieven een landelijke topsector te maken?

‘We moeten zo veel mogelijk initiatieven en succesvolle voorbeelden zichtbaar maken. Dit kan via de media, maar ook vooral richting andere lokale bestuurders. Met het platform en netwerk Kracht in NL kunnen we op dit gebied uitstekend samenwerken. Daarnaast kan Kracht in NL fungeren als smaakmaker en aanstichter. Dit soort verbindende organisaties laat zien dat er veel meer aan de hand is dan een handjevol goedbedoelde initiatieven her en der verspreid over het land. Ze geven de kracht in de samenleving een gezicht.’ ●

Hans Verheijen,

voorzitter van de Landelijke Vereniging
voor Kleine Kernen

‘Niet blijven somberen, maar nieuwe uitdagingen zien’

De Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen (LVKK) vertegenwoordigt 4000 dorps(huis)-belangenorganisaties. Zij ondersteunt burger-initiatieven en wisselt ervaringen uit. Maar oefent ook invloed uit op beleid. Zo schakelt de LVKK tussen het dorp(shuis) en het ministerie van Binnenlandse Zaken.

Hoe verhouden de LVKK en Kracht in NL zich tot elkaar?

‘De LVKK volgt Kracht in NL op afstand. We merken dat Kracht in NL zich vooral richt op de beroepsbeoefenaars, terwijl wij ons specifiek richten op de vrijwilligers in onze samenleving. We zitten dus op hetzelfde

onderwerp, de doe-democratie, maar net in een ander spoor.’

Met welke problemen hebben dorpen te maken?

‘De LVKK richt zich op drie hoofd-thema’s: krimp, vergrijzing en ontgroening. Daardoor treden allerlei veranderingen in de

samenleving op. Denk aan de zorg: oudere bewoners willen graag langer in hun dorp blijven wonen. Maar vanwege krimp worden de zorgvoorzieningen juist van hen “weggeorganiseerd.” We werken nu aan een nieuw project, “In de Kern”, dat bijdraagt aan een oplossing, door onderlinge contacten tussen dorpsinitiatieven te leggen en de daaruit vergaarde kennis te bundelen en te ontsluiten, waarbij onder andere social media worden ingezet.

positie dan veel stadswijken. Er zijn genoeg succesverhalen: van winkels die als coöperatie worden ingericht, tot zwembaden die door het dorp worden gerund.’

Hoe stimuleert de LVKK de doe-democratie?

‘Op verschillende manieren. In september reikten we bijvoorbeeld de “dorpsvernieuwingsprijs” uit aan Zieuwent, een dorp waar bewoners tal van voorzieningen realiseerden, waaronder de

Dat is wat de LVKK is: een vrijwilligersnetwerk dat elkaar steunt in het sterker maken van het dorp.’

U bent ook burgemeester van Wijchen. Wat gebeurt daar?

‘In onze gemeente hebben we vele initiatieven, één zou ik er uit willen lichten. Dorpsbewoners van Balgoij wilden extra woningbouw realiseren en gingen zelf aan de slag met een kleinschalig woningbouwproject. De gemeente Wijchen heeft het initiatief omarmd: niet door het plan over te nemen, maar door deskundigheid op het terrein van ruimtelijke ordening en milieu in te brengen. Het is pionieren omdat er weinig voorbeelden in Nederland zijn. Niet alleen leidt dit project bij welslagen tot een duurzame aanvulling op de woningvoorraad van het dorp, ook investeren we zo gezamenlijk in de kwaliteit van de openbare ruimte en de dorps voorzieningen.’ ●

‘In de meeste kleine kernen is de doe-democratie niet nieuw’

Wat is de kracht van kleine kernen?

‘Veel dorpen hebben al een lange traditie van maatschappelijk initiatief. In de meeste kleine kernen is de doe-democratie helemaal niet nieuw: het is een enorm oud principe, dat we al honderden jaren kennen. Misschien hebben dorpen daarom wel een andere, meer kansrijke,

herinrichting van het dorpsplein. Door goede voorbeelden te delen geven we een geweldige stimulans om de problemen in de eigen leefomgeving op te lossen. Om niet bij de pakken neer te blijven zitten, niet te blijven somberen, maar juist nieuwe energie te krijgen, nieuwe uitdagingen te zien, en ook te weten dat er een netwerk van vrijwilligers is dat je kan helpen.

Meer informatie:
www.lvkk.nl

De kracht van kennis

‘Waar is de helpdesk voor de praktijk?’

‘Een “mooi idee” of “sociaal project” is niet voldoende. Pas als een idee een wezenlijk maatschappelijk

Natuurlijk gaat het in de doe-democratie vooral om ‘doen’. Maar ondertussen gaat het ‘denken’ door. Gaandeweg wordt kennis ontwikkeld over deze nieuwe topsector. Door initiatiefnemers en sociaal ondernemers, ambtenaren en wetenschappers. Dat kan gaan om praktische ervaringen van een maatschappelijk initiatief, maar ook om theoretische beschouwingen over de veranderingen in onze samenleving. Waar vind je die informatie? Hoe deel je die kennis? Paul Basset en Jan Schrijver hebben ieder een eigen antwoord.

Paul Basset (Kracht in NL)

Paul Basset is een van de gangmakers van Kracht in NL.

‘Kennis draait om ervaringen, netwerk en wetenschap delen’

‘De wereld van burgerinitiatieven bruist: er gebeurt van alles. Er vinden zoveel innovaties plaats! Het beste kun je het vergelijken met wildwatervaren. De woeste stroom leidt al die veranderaars - in de overheid, bedrijfsleven en samenleving - met grote snelheid langs onbekende obstakels. Soms bots je tegen een steen of verspert een tak de route. Maar je gaat verder. Je weet dat je de stroom moet volgen, maar wat je tegenkomt is ongewis. Je weet alleen ongeveer waar je uit gaat komen. Soms slaat je bootje om. Dan loopt een initiatief even vast. Dat is het moment dat een “kennisimpuls” van Kracht in NL kan helpen de boot weer om te draaien.

Kennis draait bij ons vooral om ervaringen delen. Hoe je maatschappelijke initiatieven tot een succes maakt haal je namelijk niet uit een boek. Het zijn vaak innovaties. Innoveren doe je vooral door al doende te leren van

Paul Basset:

‘Innoveren leer je niet uit een boek, maar doe je door te leren van anderen. Dat is de filosofie van Kracht in NL’

andere initiatiefnemers en sociaal ondernemers, maar ook van wetenschappers op dit terrein en ambtenaren die bij initiatieven betrokken zijn. Dat is de filosofie van Kracht in NL: we zijn een netwerkplatform. We maken initiatieven zichtbaar en geven ze een gezicht op onze website. Zo brengen we voorlopers bij elkaar. Die ontmoeten anderen, die net zo

Lees verder op
pagina 36

Campus

Op de Campus staat Kennisuitwisseling centraal: in de Academie en in het overzicht van powerspeakers. Hier een selectie. Het volledige aanbod vind je op www.krachtinnl.nl. Kracht in NL nodigt iedereen uit innovatiebevorderende leerprogramma's in de Academie aan te bieden.

Academie

Bruisen voor beginners

Geef een positieve impuls aan je eigen stad, dorp of buurt

Wie? Voor wie aan de slag wil met lokale communitybuilding

Wat? Een stoomcursus voor het starten van een bruisende community waarin voortdurend nieuwe ideeën worden geboren en nieuwe mensen aanhaken

Door? De Ideeënbroerij (Heleen van Praag)

Grow by giving

In 6 maanden naar persoonlijke ontwikkeling en maatschappelijke zingeving

Wie? Voor wie bij een bedrijf werkt en zijn ervaring en kennis wil inzetten voor een maatschappelijk doel.

Wat? Met een groep en persoonlijke coaching helpt dit programma je in een maatschappelijke leeromgeving je eigen persoonlijke leerdoelen te realiseren.

Door? Involved (Petra van Rijn)

Zebra op Pad

Schoolreisjes voor professionals

Wie? Voor wie meer wil weten over een nieuwe ontwikkeling of maatschappelijk vraagstuk en die kennis meteen wil kunnen toepassen.

Wat? Je stapt in een Amerikaanse schoolbus en ziet op locatie met eigen ogen wat wel en niet werkt in de praktijk. Je wisselt ervaringen uit met collega's uit heel Nederland.

Door? 7Zebra's (Boukje Keijzer)

Power speakers

Marije van den Berg

Wie? Adviseur en trainer Effectieve Overheidsparticipatie en voormalig raadslid in Leiden

Wat? Zij helpt vernieuwende beslissers in de publieke sector trefzekere stappen te zetten in de netwerksamenleving. Ze is bestuurslid van Stadslab Leiden, een netwerk van negenhonderd Leidse burgers.

Jan van Betten

Wie? Oprichter en directeur van Nudge

Wat? Hij was directeur Reed Elsevier Duitsland en besloot zich daarna volledig te wijden aan het dichterbij brengen van een duurzame samenleving. Met Nudge verbindt, versterkt en versnelt hij duurzaamheidsinitiatieven.

Erik Gerritsen

Wie? Bestuursvoorzitter Bureau Jeugdzorg Amsterdam, voormalig gemeentesecretaris Amsterdam

Wat? Hij stelt het oplossen van ongetemde maatschappelijke problemen centraal: dingen voor elkaar krijgen in een situatie waarin niemand de baas is.

Bert ter Avest,

Twynstra Gudde biedt in de Kracht in NL Academie het leerprogramma 'Know How to the people' aan

'We staan aan de vooravond van grote veranderingen. Na een kleine 70 jaar verzorgingsstaat zijn burgers meer dan ooit op zichzelf aangewezen. Juist nu moeten we over heel veel vraagstukken opnieuw nadenken, en vinden we onze eigen kracht (opnieuw) uit. Die transitie vraagt om een kleinere schaal van plannen, om meer participatie van burgers en een overheid die eerder "faciliteert" dan bepaalt. Voor burgers, overheden en bedrijven is het vormgeven van deze transitie een uitdaging. Allianties bouwen waarin door kennis en kracht te delen samen ambities worden gerealiseerd. Pas wanneer mensen zich met elkaar verbinden en ideeën bij elkaar brengen, zullen initiatieven uitmonden in afspraken over concrete acties. Samenwerken zorgt voor beweging, samenwerken versterkt ambities.'

www.tijdvoorsamen.nl

Vervolg van
pagina 33

“gek” zijn als zij en raken aan de praat over hun initiatieven: “waar loop jij tegenaan?”, en “hoe los je dat op?”. De antwoorden op die vragen zijn vaak praktische oplossingen, dikwijls breed toepasbaar. Juist die pareltjes willen we delen.

Vaak beginnen ontmoetingen online: op KrachtinNL.nl of onze LinkedIn-groep. Maar we brengen ook fysiek werelden bij elkaar. Daar is onze Campus (zie pagina 34-35) op gericht. Daarin verwijzen we naar bestaande leerprogramma's en verbinden we met inspirerende powerspeakers. Soms zijn we direct betrokken, zoals bij de RollingStonebijeenkomsten voor communitybuilders, de netwerkdagen Overheidsparticipatie van gemeentelijke participatieprofessionals of het programma

Buurtcommunities bij Pakhuis de Zwijger in Amsterdam. Met de Wegwijzer op de Campus denken we met leden van Kracht in NL mee over passende leerprogramma's en powerspeakers. In de Versnellingsagenda verzamelen we leer- en ontwikkelingsprojecten die sociale innovatie versnellen. Een mooi voorbeeld is de databank Effectieve sociale interventies van MOVISIE.

Op deze manier helpen we initiatieven vooruit. Zo draaien we omgevallen bootjes weer om en helpen we nieuwe bootjes op weg. Waar die rivier in uitmondt? Wij denken dat alle initiatieven samen een nieuwe topsector worden. Een topsector die inzet op eigen kracht, slim combineren en samen doen.'

Jan Schrijver (Universiteit van Amsterdam)

is gastonderzoeker aan de Universiteit van Amsterdam. Tot september 2013 was hij beleidsmedewerker bij de directie Burgerschap en Informatiebeleid van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Hij noemt zich 'verkenner van governance'.

'Kennis slaan we op in databases'

'Op een nieuw en complex terrein als de doe-democratie is kennisontwikkeling erg belangrijk, maar ook problematisch. Het is pionieren. Er is nog geen vaste infrastructuur of vocabulaire beschikbaar. Tegelijkertijd is de roep om houvast en inzicht juist groter dan op terreinen waar de paden meer platgetreden zijn. De meest acute behoefte aan kennis betreft praktijken en handelingsperspectieven. Experimenten en actieonderzoek zijn hiervoor de beste vorm. De resultaten worden vervolgens in handreikingen en data-

bases opgeslagen, bij talrijke organisaties die als helpdesk voor de praktijk fungeren, zoals de VNG.

Op een iets hoger abstractieniveau ontstaan reflecties over de invloed die de doe-democratie uitoefent op onze systemen: op de samenleving (sociologie), de politiek (politologie) en het openbaar bestuur (bestuurskunde). Enkele instellingen in ons land zijn hier mee bezig. Denk aan vrijwel alle universiteiten en hogescholen, maar ook kennisinstellingen als MOVISIE, Platform31 en Actiz-Aedes. Om binnen de vele onderzoeken lijnen te kunnen trekken moeten deze instellingen elkaar (blijven) ontmoeten. Binnenlandse Zaken heeft daarom twee bescheiden maar nuttige initiatieven genomen. In de eerste plaats zijn de onderzoekers, die op verwante terreinen bezig zijn, bijeengebracht in een Wetenschappelijk platform. Deze groep komt twee à drie keer per jaar bijeen. Zo weten zij van elkaar waar ze mee bezig zijn.

7Zebra's heeft aandelen Kracht in NL. Omdat wij ook geloven dat het samen sneller, beter en leuker kan in

Jan Schrijver:

**‘De “Kennismakelaar”
gaat drie jaar lang de
kennis over de doe-
democratie ontsluiten’**

Daarnaast is de “Kennismakelaar” opgericht, in partnerschap met MOVISIE en Platform31. Deze functie gaat drie jaar lang de beschikbare kennis over de doe-democratie ontsluiten. De makelaar inventariseert de kennisbehoefte van de koplopers in de doe-democratie en gaat bij de wetenschap na wat hier over bekend is. De bedoeling is uiteindelijk om de onderzoeks- en experimenteerprogramma's te richten op de grootste kennislacunes. In 2015 moet het werk zijn afgerond, maar ook in de tussentijd zal de Kennismakelaar veel van de inzichten teruggeven aan het veld van geïnteresseerden. Zo komen we stap voor stap verder in het vervullen van onze nieuwsgierigheid naar de systeemverandering die we nu beleven.' ●

De kracht van de geefsector

Niet economisch denken, maar ecologisch d

De crisis is geweldig. Althans, voor de fondsenwereld. Dat stelt Ignaz Anderson, directeur van de filantropische stichting Iona. 'Mensen ontdekken dat ze altijd uit zijn geweest op zoveel mogelijk rendement. Nu gaan ze steeds meer met elkaar ondernemen. Hun insteek is niet alleen meer financieel, maar vooral ook sociaal-maatschappelijk.'

●●● Anderson juicht deze ontwikkeling toe. Hij ziet dat de economische crisis de ethische, sociaal-maatschappelijke en duurzame concepten versterkt die al vanaf de jaren tachtig in opkomst zijn. Iona stimuleert deze integrale ontwikkeling. De stichting financiert maatschappelijke initiatieven van derden en zet eigen projecten op.

Verantwoordelijkheid door vermogen

Binnen de thema's waarop Iona actief is, van land- >

'Treed uit je comfortzone, zoek inspirerende mensen en initiatieven en probeer die dan met elkaar te

oen

Ignaz Anderson:

‘Kapitaal gaat om betrokkenheid, om potentie, om dingen die uiteindelijk op wat voor manier dan ook van waarde kunnen zijn’

verbinden, zoals Kracht in NL dat doet.’ – Marie Jose Tiemstra, stichting Zonnige Jeugd

bouw en onderwijs tot gezondheidszorg en architectuur, gaat gemeenschapsdenken een steeds grotere rol spelen. Dat is hard nodig, vindt Anderson. 'Onze noodzakelijke transitie gaat van economisch risicodenken in een zorgsamenleving naar ecologisch verantwoordelijkheid nemen in een participatiesamenleving. Mensen nemen geen verantwoordelijkheid meer omdat ze een bepaald rendement verwachten, nee: ze nemen verantwoordelijkheid om de zaak zelf. Pas in tweede instantie kijken ze naar het financiële rendement.'

Verantwoordelijkheid nemen kan op verschillende manieren en met verschillende vormen van kapitaal. Anderson spreekt van kapitaal of 'vermogen'. 'Kapitaal is meer dan alleen geld: het gaat ook om betrokkenheid, om potentie, om dingen die uiteindelijk op wat voor manier dan ook van waarde kunnen zijn. Dat kun je uitdrukken in geld, maar ook in bijvoorbeeld vrijwilligerswerk. Je hebt zulke vermogens nodig om te kunnen vernieuwen. Dát is geven. Hoewel geefgeld natuurlijk niet overbodig is. De culturele sector heeft het bijvoorbeeld vaak nodig voor start-ups. Door te geven draag je verantwoordelijkheid voor al die dingen die anders niet tot stand zouden komen.'

Publiek-private samenwerking

Daarvoor zijn ooit de vermogensfondsen ontstaan, vervolgt de Ionadirecteur. 'Stichtingen zijn nodig om thema's op de publieke agenda te zetten waarvan nog niet voldoende aandacht wordt besteed. De overheid kan aan die initiatieven bijvoorbeeld subsidie verstrekken of ze op een andere manier ondersteunen. Publiek en privaat versterken elkaar, elk vanuit zijn eigen handelingskader. De overheid moet zich bijvoorbeeld houden aan het gelijkheidsbeginsel en ieders stem horen, terwijl fondsen vanuit het vrijheidsbeginsel risico's kunnen nemen en vrij zijn in hun keuze voor een bepaalde doelgroep. Het publieke is absoluut een kracht, zeker in het vergroten en versterken van initiatieven, maar het private vangt de veelkleurigheid in de samenleving.

'Grote gevers en fondsen zijn voortdurend op zoek naar maatschappelijke initiatieven. Steeds vaker kijken ze daarbij naar

Moderne financieringsvormen

‘De doe-democratie gaat niet alleen over geld’, vindt Paulien van der Hoeven, programmeur Ondernemend Maatschappelijk Initiatief van het ministerie van Binnenlandse Zaken. ‘Ook kennis en andere actieve inzet zijn welkom.’ Van der Hoeven zet vier vormen van (moderne) financiering van maatschappelijke initiatieven op een rijtje. Verder lezen? Kijk op www.tijdvoorsamen.nl.

Paulien van der Hoeven,
programmeur Ondernemend
Maatschappelijk Initiatief

- Lokale gemeenschapsfondsen: vrijwilligers, maatschappelijke organisaties, overheden en filantropen stimuleren samen initiatieven uit de regio.
- Platform Society Impact: dit platform richt zich op het oplossen van maatschappelijke problemen door de inzet van sociaal ondernemers en experimenteert hierbij met Social Impact Bonds (SIB's). SIB's worden ook wel omschreven als 'Pay for Success Contracts'. De overheid en private financiers definiëren te behalen doelstellingen. Private partijen financieren het opzetten en uitvoeren van activiteiten. Pas als de beoogde targets van de activiteiten daadwerkelijk zijn gerealiseerd, betaalt de overheid de private financiers een rendement op hun investering terug.
- Crowdfunding VoorjeBuurt.nl: crowdfunding is een relatief nieuw en laagdrempelig financieringsmiddel voor maatschappelijke initiatieven. Via VoorjeBuurt.nl kunnen bewoners een goed idee voor hun wijk

presenteren. Medebewoners en bedrijven kunnen aangeven hoeveel tijd of geld ze willen inzetten om dat idee te realiseren. Gemeenten ontdekken via het platform waar burgers behoefte aan hebben en kunnen waar nodig participeren, ondersteunen en eventuele problemen met wet- en regelgeving oplossen.

- Maatschappelijk aanbesteden: Dit is het overdragen van publieke taken naar bewoners en/of sociaal ondernemers. Bewoners kunnen bijvoorbeeld zelf een park of buurthuis beheren. Maatschappelijk aanbesteden geeft burgers het gevoel van eigenaarschap, speelt in op hun wensen en bespaart kosten.

Uit het convenant “Ruimte voor geven”, in 2011 door de overheid en filantropische sector ondertekend, blijkt dat het “geefveld” de vele mogelijkheden voor publiek-private samenwerking herkent en erkent.’

Sociaal rendement

Platforms als dat van Kracht in NL brengen alle stakeholders van maatschappelijke initiatieven samen, van overheid tot fonds en van kennisinstelling tot ondernemer. ‘Als succesvolle ondernemers iets willen terugdoen voor de samenleving kunnen ze dat doen in de vorm van een fonds, bijvoorbeeld op naam van de Ionastichting. Het rendement van geef-

geld wordt pas op langere termijn zichtbaar, maar het gaat in de geefwereld niet primair om financieel rendement: sociaal rendement is waar het om draait. Initiatiefnemers moeten schenkers in een vroeg stadium bij hun initiatief betrekken en verbindingen leggen. En schenkers hoeven hun investeringen niet terug te verdienen, omdat dat afbreuk doet aan hun eigenlijke doel: het maatschappelijke veld verrijken.’ ●

www.tijdvoorsamen.nl

Pdf: ‘Ruimte voor geven’, convenant tussen het kabinet en de sector filantropie.

beoogd effect en impact van het initiatief. Je kunt een euro immers maar één keer uitgeven.’ – Luuk van Term, Beter Geven

Internationale conferentie doe-democratie

Borders to Cross, democratisch innoveren

‘Democratie is meer dan een systeem, het is een werkwoord.’ Met deze oneliner zette Geoff Mulgan de toon op de internationale conferentie ‘Borders to Cross’, een initiatief van het ministerie van BZK samen met veertien partnerorganisaties uit het maatschappelijk middenveld, de overheid en de academische wereld. Drie dagen lang presenteerde een internationaal gezelschap succesvolle initiatieven uit binnen- en buitenland. Driftig werden notities gemaakt, ideeën uitgewisseld en nieuwe netwerken uit de grond gestampt. Dit alles vanuit een ambitieus streven naar democratische verandering, meer ruimte voor initiatief en een andere rol voor de overheid.

●●● Die democratische verandering is hoognodig, vindt Geoff Mulgan, CEO van Nesta in Groot-Brittannië en voorzitter van de Social Innovation Exchange. ‘Onze “moderne” democratie is eind negentiende eeuw ontstaan en sinds die tijd niet of nauwelijks aangepast’, aldus Mulgan. ‘Door de moderne

manier van empowerment en nieuwe ontwikkelingen als sociale media ontstaan er scheve verhoudingen in dat systeem.’

Democratische experimenten

‘Op allerlei manieren zie je dan ook dat wereldwijd met democratie wordt geëxperimenteerd. Soms op initiatief van overheden, zoals in IJsland waar de nieuwe grondwet bij elkaar is gecrowdsourced door de bevolking, en soms tegen overheden in, zoals in India waar de website “I paid a bribe” is opgericht. Op deze site wordt iedereen die ooit een overheidsfunctionaris heeft omgekocht opgeroepen de details online te zetten. Een effectieve manier om corruptie zichtbaar te maken en de overheid te dwingen tot verandering.’

Een aantal initiatieven laat zien dat burgers, overheden, bedrijven en publieke organisaties ook als gelijkwaardige partners veran-

‘De stad is je werkkamer! PLUG de woensdag: ontmoet nieuwe mensen, ontdek nieuwe plekken, ervaar het

Geoff Mulgan

dering teweeg kunnen brengen. Bijvoorbeeld bij het Kwandaproject in Zuid-Afrika. Ambtenaren en bewoners van achterstandsgebieden sloegen daar de handen ineen om sociale opgaven aan te pakken. Het proces werd gefilmd en uitgezonden in een realityshow. Niet alleen werd de ontwikkeling hét onderwerp van gesprek aan Zuid-Afrikaanse keukentafels, de hoofdrolspelers groeiden zelfs uit tot lokale helden.

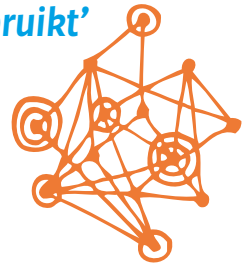
Rol van de overheid

De motivatie voor democratische verandering van onderop is niet los te zien van de rol van de overheid. Soms blijft die teveel achter, zoals in de periferie van het Italiaanse Rome. Hier leven ongeveer vijftienhonderd (illegale) Roma al decennialang in geïmproviseerde kampen. Ze worden door buurtbewoners met de nek aangekeken en praktisch genegeerd door de lokale overheid.

Antropologe Adriana Goni Mazzitelli vertelt tijdens een workshop over de wijze waarop ze met kunstenaars en welzijnsprofessionals aan de slag is gegaan om deze geïsoleerde groep een stem te geven. Door middel van videokunst en gemeenschapstuinen is een dialoog op gang gebracht tussen de Roma en omgevingsbewoners. Dit ondanks het uitblijven van actief overheidsbeleid.

Toch kan de politiek ook teveel meebewegen in de 'civil society'. Dat beweert Niccolo Milanese (Wales) van de organisatie European

'Participatieve democratie is een bewonderenswaardige ambitie, maar moet niet teveel als instrument worden gebruikt'

Alternatives. 'Participatieve democratie is een bewonderenswaardige ambitie, maar moet niet teveel als instrument worden gebruikt. Wanneer een overheid aangeeft vanwege crises niet alles meer te kunnen en sommige zaken aan de samenleving overlaat, kan dat leiden tot populisme en willekeur. Problemen aan de randen van de samenleving blijven dan exploderen. De politiek moet daarom mensen motiveren om te participeren.'

Tot slot

Al is er geen volledige consensus over de rol van de overheid, democratische verandering vindt wereldwijd plaats. Gedreven door initiatieven of als doel op zich. Wanneer tot slot gevraagd wordt of er een vervolg moet komen op Borders to Cross, is de zaal unaniem positief. Waar de volgende conferentie gehouden kan worden? Macedonië aarzelt geen moment. ●

www.borderstocross.com

LinkedIn: <http://linkd.in/1bSgZvd>

De kracht van de overheid

Vertegenwoordigers van de rijksoverheid, een gemeente en een provincie over hun rol bij het stimuleren van maatschappelijk initiatief en het losmaken van de kracht in Nederland.

Bertine Steenbergen, directeur Burgerschap en Informatiebeleid bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

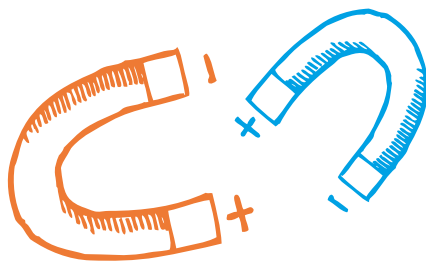
‘Loslaten is een actieve houding’

Bertine Steenbergen:

‘Lokaal ligt de grootste opgave’

‘Vernieuwen, verbeteren en bouwen doe je samen: met de straat, buurt, wijk en stad. Voor kennisdeling op landelijk

Over Kracht in NL

‘Kracht in NL is een partner in een beweging die de eigen kracht van burgers in Nederland versterkt. Het ministerie van Binnenlandse Zaken richt zich in grote lijnen op twee onderdelen: een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van een ander type overheid, en burgers in positie brengen zodat ze initiatief kunnen nemen. Bij dit laatste is Kracht in NL misschien wel onze allerbelangrijkste medestander. Het platform is een veelkleurige bundeling van initiatiefnemers, bedrijven, wetenschappers, fondsen en overheden. Dit geeft ons als beleidsmakers toegang tot de mensen die het verschil kunnen maken: pioniers en creatieve geesten die soms tegen de stroom in hun nek uitsteken. Daar luisteren we naar.’

Over de rol van de overheid...

‘Voorheen hadden we het over “burgerparticipatie” en “inspraak voor burgers”. Dat ging over het betrekken van burgers bij wat wij als overheid bedachten. Heel belangrijk, nog steeds, maar bij burgerschap en burgerkracht gaat het er om hoe de overheid participeert in de samenleving, oftewel “overheidsparticipatie”. Dit is een logische reactie op een beweging die voortkomt uit de samenleving zelf. Door modernisering, professionalisering en onder meer nieuwe media

Minister Plasterk:

‘Mensen kunnen meer doen, willen meer doen en er is de ruimte en behoefte dat ze meer doen’

(Volkskrant, 24 september 2013)

verandert de houding ten opzichte van de overheid. Burgers nemen zelf het heft in handen en organiseren zich om bijvoorbeeld hun eigen energievoorziening te regelen. Als gevolg daarvan is de overheid ook aan het veranderen: zo is de doe-democratie in een stroomversnelling terecht gekomen. Onze nota “De doe-democratie” (red: juni 2013) is niet voor niets terughoudend over de rol van de overheid. Wij leveren een bijdrage en nemen belemmeringen weg. We zijn vooral dienend. Een overheid die aansluit bij beleid van burgers.’

Over bezuinigingen...

‘Bezuinigingen op publieke voorzieningen zouden de werkelijke motivator zijn voor de overheid om de doe-democratie te omarmen. Maar dat is onzin. Het is een proces dat lang voordat er sprake was van een economische crisis is ingezet. Toegegeven, de bezuinigingen versnellen het proces wel. Als je min-

der budget hebt, ga je vanzelf kijken wat je doet en waarom je dat doet. Dan is het alleen maar mooi dat we ons meer richten op wat er in de samenleving zelf al gebeurt en hoe we daar bij kunnen aansluiten. Je ziet het aan gemeenten die burgers betrekken bij bezuinigingen op de begroting. Zij leggen hen de vraag voor: “Er is minder geld, waar vinden jullie dat we het geld vooral aan zouden moeten besteden en waar kan het wel wat minder?”

Over gemeenten, provincies en het rijk...

‘Als het om maatschappelijk initiatief gaat, dan zijn gemeenten de belangrijkste bestuurslaag. Het is bij uitstek een lokaal fenomeen: in stadswijken en dorpen treffen mensen elkaar en komen succesvolle initiatieven van de grond. Daar ligt de grootste opgave. Samen met de VNG starten we daarom binnenkort een Krachtoer langs gemeenten om ze daarbij te ondersteunen. ➤

niveau over deze vormen van “samen” is Kracht in NL een belangrijke partner.’ – Anne Boomsluiters, gemeente Rotterdam

Provincies hebben op bepaalde thema's, zoals natuurbeheer en de samenwerking met de agrarische sector, een belangrijke positie. En ze kunnen goed laten zien wat er op lokaal en regionaal niveau gebeurt, zodat daar van geleerd kan worden. Voor het Rijk zie ik vooral een faciliterende rol. Regels uit de weg ruimen die maatschappelijk initiatief en sociaal ondernemers in de weg zitten. Wetten maken die ruimte bieden voor andere bestuurslagen om daadwerkelijk "los te laten". Gemeenten de mogelijkheid geven om op individueel niveau arrangementen te maken met (groepen van) burgers. Dat vraagt om visie en soms een beetje sturing, want loslaten is een actieve houding.'

Over andere ministeries....

'Burgerschap en de doe-democratie is een thema waar het ministerie van Binnenlandse Zaken in nauw verband optrekt met andere departementen. Met enkele directeuren op relevante posities zijn we een learning community gestart. Zo motiveren we elkaar om overheids-

participatie vorm en inhoud te geven en brengen we elkaar op de hoogte van wat er in de samenleving gebeurt.'

Over doorpakken...

'Vrijwilligers vormen de harde kern van de maatschappelijke kracht van Nederland. Juist voor hen moeten we de regeldruk verminderen. Dat kan snel en daar zijn we ook al mee bezig. Daarnaast zouden we initiatieven die dat verdienen een stevige financiële basis moeten kunnen bieden. Klassieke subsidies met traditionele verantwoordingseisen volstaan niet meer. Er moeten nieuwe vormen komen, wellicht in samenwerking met banken en andere financiers. Het Rijk kan daarin een bemiddelende rol vervullen.'

Willem Gispen:

'Meer luisteren, minder roepen'

Minister Plasterk:

'De overheid moet ruimte maken waar het kan, loslaten in vertrouwen dat de burgers zelf weten hoe ze het hebben willen, onnodige regels schrappen, niet alles willen controleren, diversiteit van oplossingen toestaan'

(Volkskrant, 24 september 2013)

'De prachtigste bewonersinitiatieven schieten als paddenstoelen uit de grond. Dat vergt minder denken

Willem Gispén, programma-
manager gemeente Assen

‘Gemeenten moeten initiatieven opzoeken’

Over burgerinspraak...

‘Al in 2000 ontwikkelden we in Assen een toekomstvisie samen met inwoners. We behaalden er mooie resultaten mee. Nu we weer voor grote veranderingen staan op het gebied van zorg en welzijn én werk en inkomen wilden we opnieuw samen met inwoners en maatschappelijke organisaties op zoek gaan naar nieuwe oplossingen. Dat heeft nieuwe inzichten en resultaten opgeleverd. De wijze waarop is trouwens niet te vergelijken met vijftien jaar geleden. Burgerinspraak was toen nieuw, nu kan niemand meer om participatie heen.’

Over de doe-democratie...

‘De doe-democratie raakt de essentie van onze visie. Niet alleen omdat er bezuinigd moet worden. Belangrijk is dat we meer luisteren en minder roepen. Als je dat niet goed doet, dan is er geen beweging. Dat hebben we in Assen ook kunnen zien. Je kunt beleid of een visie niet alleen van achter je bureau opstellen. Als je het samen doet, is het effect veel groter.’

Over kracht in Nederland...

‘We hebben ons aangesloten bij Kracht in NL omdat hun ambities pasten bij onze plannen. Burgerparticipatie, overheidsparticipatie

en doe-democratie: deze onderwerpen spelen nu in alle bestuurslagen. Het mooie van het platform is dat het initiatieven uit de samenleving zelf laat zien. Soms voor ons nog vrijwel onbekend. En ik vermoed dat Assen daarin geen uitzondering is. Zo ontdekten we een speeltuinvereniging die zich al twintig jaar lang zelf bedruipt. Een mooi voorbeeld van wat we nu een “wijkonderneming” noemen. Ze hebben eigenlijk alleen onze hulp nodig bij de vergunningverlening. Dat is het mooie: de succesvolle burgerinitiatieven moet je opzoeken en in de schijnwerper zetten, anders blijven ze verborgen. Om dit soort verrassingen in de toekomst te voorkomen, organiseren we in Assen twee keer per jaar een dag of week waarin burgerinitiatieven zich aan elkaar presenteren: het “Bouwen in Beeld”.’

vanuit regels en geldstromen en meer vanuit betrokkenheid en vertrouwen.’ — *Korrie Louwes, wethouder Rotterdam*

Anja Niewind, beleidsontwikkelaar en projectleider
'Overijssels bestuur 20xx' provincie Overijssel

'Provincie is de verbinder'

Anja Niewind:

'Het gaat er om te leren volgen'

Over de aanleiding...

'De coalitiepartijen in Overijssel stelden bij de start in 2011 vast dat het openbaar bestuur zich onvoldoende aanpast aan de veranderingen in de samenleving. Daar maakten zij zich zorgen over. Ze vroegen Gedeputeerde Staten om actie te ondernemen. Uiteindelijk heeft dat geleid tot het project "Overijssels bestuur 20xx" waarin we ons onder meer richten op de vraag: Welke burgerinitiatieven zijn er in de provincie? En wat is hun relatie met de overheid? Overijssel is een van de eerste provincies die dit onderwerp zo grondig aanpakt.'

Over burgerinitiatieven...

'We hebben een onderzoek laten uitvoeren naar alle burgerinitiatieven in de provincie. Daarvoor zijn alle gemeenten benaderd. Die hebben zo'n honderddertig initiatieven aangeleverd. De initiatiefnemers

'Als maatschappij zitten we in een transitie naar een netwerksamenleving. Sociaal ondernemers moeten

De Groene Regentes, Den Haag

hebben we benaderd en gevraagd hoe overheden hen kunnen ondersteunen en – belangrijk – wat ze juist beter niet kunnen doen. De resultaten van het onderzoek komen eind oktober 2013 beschikbaar. ’

Over de provincie...

‘We willen de discussie aanzwengelen. Hoe moet je als gemeente met burgerinitiatief omgaan? Hoe versterk je de kracht in de samenleving? Sommige gemeenten hebben moeite met hun rol. Wij kunnen ze helpen daarover een inhoudelijke discussie te voeren. We zijn ook de verbinder tussen de gemeenten onderling. We zien hoe andere gemeenten het doen en die ervaring spelen we door.’

Over besturen in de toekomst...

‘Ik roep gemeenten, provincies en de rijksoverheid op zich vooral te richten op de behoefte van de initiatiefnemers. Te vaak pakt de overheid toch de leiding: wij bedenken een veranderagenda, wij vinden dat burgers behoefte hebben aan een andere vorm van financieren. Dan neem je het initiatief al over van de burger. Dat moeten we niet willen. Het gaat er om te leren volgen. Ik besef heel goed dat dat moeilijk is voor bestuurders. Niet voor niets besteden we in het project Overijssels bestuur 20xx veel aandacht aan de gewenste competenties van de bestuurder van de toekomst.’ ●

Overheid en burger, als moeder en zoon

Hille Takken

is freelance journalist voor onder meer NRC Handelsblad, The Optimist en Oneworld. Daarnaast werkt ze als tekstschrijver en communicatiedeskundige voor ideële organisaties, instellingen en bedrijven die zich actief inzetten voor een mooiere wereld. Ze is gespecialiseerd in Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO), sociaal ondernemerschap en duurzame ontwikkeling.

‘Van iedereen die dat kan, wordt gevraagd verantwoordelijkheid te nemen voor zijn of haar eigen leven en omgeving’, zei onze kersverse koning in zijn Troonrede. Dat klonk beschaafd en redelijk. Maar het was niet toevallig een passieve zin. Een actieve zin noemt ook de vragensteller: ‘De regering vraagt burgers meer verantwoordelijkheid te nemen.’ Dat klinkt minder aantrekkelijk – en het is makkelijker gezegd dan gedaan.

Verantwoordelijkheid overhevelen: hoe ingewikkeld is dat! Als moeder zeg ik mijn kinderen zo vaak dat ze zelf moeten opletten in het verkeer. Maar ja, als mijn jongste zoontje een kras in een stilstaande auto veroorzaakt, zou het raar zijn als ik de andere kant zou opkijken. Dus dan sta ik de automobilist zelf te woord. Natuurlijk kan ik na afloop nog een hartig woordje met zoonlief spreken, maar als hij zijn schouders ophaalt en gauw over iets anders begint, dan lijkt het er niet op dat mijn aanpak werkt...

Opgroeien

Mijn oudste zoon (10) gedraagt zich uit zichzelf erg verantwoordelijk in het verkeer. Automobilisten die hem onterecht afsnijden en uitschelden, staat hij rustig en beleefd te woord. Ook dan zou ik de andere kant kunnen opkijken. Maar wat voor moeder ben ik dan? Natuurlijk neem ik het voor hem op! Ik vrees dat onze samenleving nog een eeuwigheid moet opgroeien voordat de overheid echt kan loslaten. Toch staan er genoeg voorbeelden van geslaagde burgerinitiatieven in dit magazine. De relatie tussen overheid en burgers is dynamisch. Verantwoordelijkheden kunnen dus verschuiven.

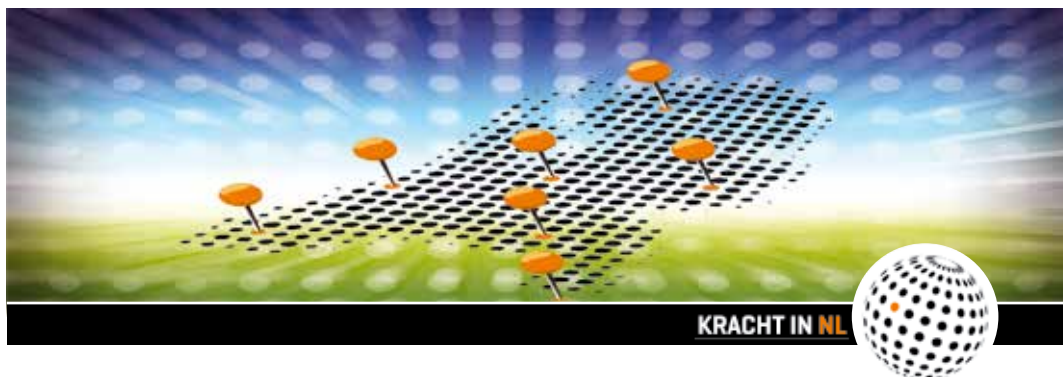
Zwerfafval

Pas geleden nog was ik met andere sociaal ondernemers uitgenodigd door de gemeente om ideeën te vormen over onder meer de aanpak van zwerfafval. De betrokken ambtenaar die de sessie begeleidde, raapte zelf, als betrokken burger, zwerfafval in het park voor haar huis en had gemerkt dat vrijwillig schoonmaken een lage status heeft. ‘Hoe kunnen we het imago van een vuilnisraper opvijzelen?’, was haar vraag.

De groep dacht enthousiast mee. De ambtenaar noteerde ijverig alle genoemde suggesties op een vel papier. Daar ging het toch nog bijna mis, zag ik. De ambtenaar zei hardop dat ze graag wilde dat het óns project werd en niet het hare. Maar hoe ze ook probeerde om niet te veel te sturen, de brainstormers richtten zich meer op haar dan op elkaar.

Ambtenaar

Toen de vraag rees wie het idee zou presenteren – een ludieke actie met een expositie van de meest bijzondere prullenbakken – keek iedereen vragend naar de ambtenaar, omdat zij nu eenmaal de stift in haar handen had. Het was daardoor meer háár vel dan het onze. Maar het liep goed af. Uiteindelijk presenteerde een jonge sociaal ondernemster met veel flair ons idee. En dat idee was wel degelijk anders dan de ambtenaar zich had voorgesteld. ●

Kracht in NL en The Optimist versterken elkaar

Bestaande uit een:

- Een 'slim-combineren abonnement' voor personen, maatschappelijke initiatieven en sociale ondernemingen bedraagt 99 euro per jaar.
- Een 'slim-combineren abonnement' voor bedrijven, overheden of andere organisaties bedraagt 1000 euro per jaar.

Neem nu het
**'slim-combineren
abonnement'**
voor slechts
€ 99,-

Een prachtig cadeau voor uzelf of om weg te geven

Stuur een mail naar info@krachtinnl.nl om je aan te melden voor het Slim-combineren abonnement.

The Optimist is het opinietijdschrift over mensen en ideeën die de wereld veranderen. Kracht in NL is een tijdschrift over maatschappelijke en sociaal-economische innovatie. Samen zorgen zij voor meer zichtbaarheid van een nieuwe samenleving en economie.

Een samenleving van kritische Nederlanders met verrassende oplossingen en initiatieven. Die met elkaar een eigentijdse 'topsector' creëren en een stimulans zijn voor een veerkrachtig en welvarend Nederland. Wie lid wordt van Kracht in NL krijgt kennis, ervaring, netwerk, inspiratie en partnerschappen en korting op alle Kracht in NL-activiteiten.

Naast persoonlijke lidmaatschappen zijn er ook 'maatschappelijke aandelen' voor partners uit bedrijfsleven, overheid en maatschappelijke organisaties.

KRACHT IN NL

Dit vijfde tijdschrift over de veranderende relatie tussen samenleving en overheid heeft als thema **Kracht in Nederland**. Een platform dat initiatieven uit de samenleving landelijk zichtbaar maakt en verbindt tot een nieuwe topsector.

Het magazine belicht de bijdrage van initiatiefnemers, bedrijven, de geefsector, kennisinstellingen en de overheid aan de doe-democratie. En met name hoe deze partijen elkaar versterken en inspireren tot nieuwe, succesvolle maatschappelijk initiatieven. Innovatoren uit alle sectoren zijn verbonden in de **Kracht in NL**-community. Zo bouwen we met elkaar een veerkrachtig en sterk Nederland.

Dit magazine leest als een oproep. Stap in en doe mee. Samen laten we zien dat het kan in Nederland. Kijk ook op www.krachtinnl.nl.

Lees meer en reageer op www.tijdvoorsamen.nl

KRACHT IN NL

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties